

Huvudman

Katrineholms kommun
kommunen@katrineholm.se

Beslut

Datum 2024-11-25

Dnr 2024:5601

Sida 1 (9)

Ärendet

Tillsyn av Stensätter anpassad grundskola i Katrineholms kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Katrineholms kommun att senast den **18 augusti 2025** ha vidtagit nedan angiven åtgärd avseende brist rörande undervisning av behöriga och legitimerade lärare. Den vidtagna åtgärden ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Katrineholms kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Katrineholms kommun ska vidta följande åtgärd

Undervisning av behöriga och legitimerade lärare

1. Se till att undervisningen i så stor utsträckning som möjligt bedrivs av lärare som är legitimerade och behöriga för att bedriva undervisning. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med uppgifter om vilka lärare som ansvarar och bedriver undervisning i den anpassade grundskolan samt underlag som styrker lärarnas legitimation och behörighet alternativt, om någon av skollagens undantagsregler är tillämpliga, lärarnas erfarenhet och utbildning. Huvudmannen ska även redogöra för skälen till att huvudmannen bedömt att en undantagsregel varit tillämplig för lärarna som bedriver undervisning samt vilka ansträngningar som gjorts för att undervisningen ska bedrivas av lärare som har legitimation och behörighet. (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen samt 2 kap. 11 – 12 a §§ förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser anställning av lärare samt beslut om betyg och betygskatalog.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av den vidtagna åtgärden skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2024:5601) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys våren 2024 inlett en tillsyn av Stensätter anpassad grundskola i Katrineholms kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Stensätter anpassad grundskola följer gällande bestämmelser om undervisning av behöriga och legitimerade lärare, anställning av lärare samt beslut om betyg och betygskatalog.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare och rektorn samt genom lektionsobservationer mellan den 9 och 10 oktober 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat anställningsavtal och betygskataloger för höstterminen 2023 och vårterminen 2024. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisning av behöriga och legitimerade lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av skolans förteckning över undervisande personal framgår att ingen av skolenhetens fem lärare är utbildad speciallärare med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning. Vidare framgår att samtliga fem lärare innehar legitimation; tre av lärarna innehar lärarlegitimation för grundskolan och två av lärarna innehar förskollärarlegitimation med behörighet att undervisa i förskola och förskoleklass. Av intervju med lärarna framgår att en av lärarna i juni 2025 kommer att ha kompletterat sin utbildning för att bli behörig grundskolelärare i årskurs 1–6 och att en annan av lärarna planerar att vidareutbilda sig till grundskollärare.

Av dokumentation som Skolinspektionen har tagit del av inför tillsynsbesöket framgår att huvudmannen inte har annonserat efter speciallärare med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning under de senaste två åren. Av intervjuer med lärarna och rektorn framgår att rektorn i första hand uppmanar lärare att vidareutbilda sig till grundskollärare med ämnesbehörighet och i andra hand till speciallärare med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Av förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare framgår att behörig att undervisa i anpassade grundskolans årskurs 1-6 är den som har avlagt speciallärarexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100) med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning och

1. grundlärarexamen enligt samma bilaga med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3,
2. en äldre examen än som avses i 1 och som är avsedd för arbete i minst en av årskurserna 1-3 i grundskolan, eller
3. genom att ha kompletterat en examen som ger behörighet att bedriva undervisning enligt denna förordning med ytterligare utbildning har fått kunskaper och förmågor som motsvarar kraven för en examen som avses i 1.

En lärare som avses i första stycket är endast behörig att undervisa i det eller de ämnen som omfattas av lärarens utbildning. En lärare som avses i första stycket är dock endast behörig att undervisa i svenska som andraspråk om läraren i sin utbildning har fullgjort 30 högskolepoäng eller motsvarande omfattning i ämnet. En lärare som avses i första stycket är dessutom behörig att undervisa i det eller de ämnesområden för vilket ett ämne, som läraren är behörig att undervisa i, är relevant.

Kravet i första stycket på att ha avlagt speciallärarexamen gäller inte lärare som har avlagt en behörighetsgivande examen som är äldre än en sådan behörighetsgivande examen som anges i bilaga 2 till högskoleförordningen och omfattar inriktning eller specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning.

Vidare framgår att en lärare som är behörig att undervisa i ett eller flera ämnen enligt 11 § är även behörig att undervisa i anpassade grundskolans årskurs 1–6 i ytterligare ett eller flera ämnen, om läraren genom att ha kompletterat sin behörighet enligt nämnda bestämmelse med ytterligare utbildning har fullgjort ämnesstudier i detta eller dessa ämnen i den omfattning som anges i andra stycket.

Ämnesstudier som avses i första stycket ska omfatta

1. minst 30 högskolepoäng eller motsvarande omfattning i ämnet svenska, svenska som andraspråk eller matematik,
2. minst 30 högskolepoäng eller motsvarande omfattning i ett eller minst 15 högskolepoäng eller motsvarande vardera i två av ämnena bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik eller slöjd,
3. minst 15 högskolepoäng eller motsvarande omfattning i samhällsorienterande ämnen i huvudsak jämnt fördelade mellan dessa ämnen,
4. minst 15 högskolepoäng eller motsvarande i naturorienterande ämnen och teknik i huvudsak jämnt fördelade mellan dessa ämnen,
5. minst 7,5 högskolepoäng eller motsvarande omfattning i ett av de ämnen som avses i 3 eller 4, eller
6. minst 15 högskolepoäng eller motsvarande omfattning i ett annat ämne än som avses i 1, 2, 3, 4 eller 5.

En lärare som avses i första stycket är även behörig att undervisa i det eller de ämnesområden för vilket ett ämne, som läraren är behörig att undervisa i, är relevant.

Av förordningen framgår vidare att behörig att undervisa i anpassade grundskolans årskurs 1-6 i ämnena bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik eller slöjd och i ämnesområdena estetisk verksamhet, motorik eller vardagsaktiviteter är, utöver vad som följer av 11 eller 11 a §, den som har avlagt speciallärarexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100) med specialisering mot intellektuell

funktionsnedsättning och

1. grundlärareexamen enligt samma bilaga med inriktning mot arbete i fritidshem,
2. grundlärareexamen enligt samma bilaga med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6,
3. ämneslärareexamen enligt samma bilaga med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9,
4. en äldre examen än som avses i 1 och som är avsedd för arbete i fritidshem och minst en årskurs i grundskolan,
5. en äldre examen än som avses i 2 eller 3 och som är avsedd för arbete i minst en av årskurserna 4-9 i grundskolan, eller
6. genom att ha kompletterat en examen som ger behörighet att bedriva undervisning enligt denna förordning med ytterligare utbildning har fått kunskaper och förmågor som motsvarar kraven för en examen som avses i 1, 2 eller 3.

En lärare som avses i första stycket är endast behörig att undervisa i något eller några av de ämnen som anges där och som omfattas av lärarens utbildning. Läraren är dessutom endast behörig att undervisa i något eller några av de ämnesområden som anges i första stycket för vilket ett sådant ämne är relevant.

Kravet i första stycket på att ha avlagt speciallärarexamen gäller inte lärare som har avlagt en behörighetsgivande examen som är äldre än en sådan behörighetsgivande examen som anges i bilaga 2 till högskoleförordningen och omfattar inriktning eller specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning.

Slutligen framgår att behörig att undervisa i anpassade grundskolans årskurs 1-6 i ett eller flera av ämnena bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik eller slöjd är, utöver vad som följer av 11, 11 a eller 12 §, den som har avlagt speciallärarexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100) med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning och som är behörig att undervisa i samma ämne eller ämnen i minst en av årskurserna 7-9 i grundskolan eller i gymnasieskolan.

En lärare som är behörig enligt första stycket att undervisa i ett eller flera ämnen är dessutom behörig att undervisa i något eller några av ämnesområdena estetisk verksamhet, motorik eller vardagsaktiviteter för vilket ett sådant ämne är relevant.

Kravet i första stycket på att ha avlagt speciallärarexamen gäller inte lärare som har avlagt en behörighetsgivande examen som är äldre än en sådan behörighetsgivande examen som anges i bilaga 2 till högskoleförordningen och omfattar inriktning eller specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning. (2 kap. 11 – 12 a §§ förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare)

Av skollagen framgår att om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare, bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska 1. vara lämplig att bedriva undervisningen, och 2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En person som avses i första stycket får bedriva undervisning under högst ett år i sänder. (2 kap. 18 § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår att huvudmannen efter denna tid är skyldig att på nytt försöka finna en lärare som har en utbildning som är avsedd för undervisningen. (prop. 2009/10:165, s. 653)

I förarbetena anges att med "särskilt skäl med hänsyn till eleverna" avses exempelvis behov av att få bort en utbildad lärare som har missbruksproblem från undervisningen. Det ges också exempel på organisatoriska skäl som hastiga svängningar i söktryck och elevkullarnas storlek, tjänstledigheter, förändringar i efterfrågan på viss undervisning eller ökat behov av särskilt stöd. (prop. 2009/10:165, s. 268)

Av förarbetena framgår vidare att om det saknas en lärare eller förskollärare med legitimation och rätt behörighet inom organisationen kan huvudmannen alltså låta en annan lärare eller förskollärare utan legitimation och rätt behörighet bedriva undervisningen, under förutsättning att denna person har tillräcklig kompetens och är lämplig för det. Finns det ingen sådan person inom huvudmannens organisation bör huvudmannen göra ansträngningar för att rekrytera en legitimerad och behörig lärare eller förskollärare. Visar det sig sedan saknas sökande med legitimation och rätt behörighet får en annan lärare eller förskollärare tillfälligt bedriva undervisningen. (prop. 2010/11:20 s. 84–85)

Av förarbetena till skollagen framgår slutligen att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat. Det är därför problematiskt att en stor del av undervisningen i det svenska skolväsendet bedrivs av personer som saknar utbildning för den undervisning de bedriver, helt eller delvis. Utöver de generella lärarkompetenserna ska lärare också ha en specifik kompetens för olika skolformer, verksamheter, årskurser och ämnen. Det är nödvändigt eftersom barn, ungdomar och vuxna i olika åldrar och på olika utbildningsnivåer kräver olika slag av undervisning. För att utbildningen och undervisningen ska hålla hög kvalitet ska huvudmännen använda lärares kompetens på rätt sätt i undervisningen. Rektorn som leder och samordnar det pedagogiska arbetet inom sitt verksamhetsområde, har ansvar för att planera verksamheten på ett sådant sätt att lärare och

förskollärare används för sådan undervisning som läraren eller förskolläraren har utbildning för. (prop. 2009/10:165 s. 261 f.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete att i så stor utsträckning som möjligt erbjuda eleverna en undervisning som bedrivs av legitimerade och behöriga lärare. Utredningen visar att organiseringen av utbildningen inte utgår från författningarnas krav på att undervisningen i den anpassade grundskolan ska bedrivas av lärare som avlagt speciallärarexamen med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning. Utredningen visar att det på skolenheten inte finns någon lärare som är behörig att undervisa i den anpassade grundskolan. Visserligen uppmuntrar huvudmannen personalen att vidareutbilda sig men huvudmannen har inte annonserat eller vidtagit några ansträngningar under de senaste två åren för att rekrytera legitimerade lärare som avlagt speciallärarexamen med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Katrineholms kommuns verksamhet vid Stensätter anpassad grundskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller undervisning av behöriga och legitimerade lärare. Det finns därför skäl att förelägga Katrineholms kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Områden utan konstaterade brister

Anställning av lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med rektorn samt av inkomna anställningsavtal framgår att två lärare är anställda som obehöriga lärare med tidsbegränsning.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning. (2 kap. 20 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslut om betyg och betygskatalog**Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att elever och elevers vårdnadshavare blir informerade om rätten att få ett betyg under det första utvecklingssamtalet på höstterminen i årskurs 6. Elever och elevers vårdnadshavare får då en blankett som vårdnadshavarna ska fylla i där de tar ställning till om eleven ska få betyg eller ej. Elever och elevers vårdnadshavare får även under utvecklingssamtalet information om rätten att ändra sig huruvida de vill ha betyg eller ej.

Av dokumentstudier samt intervjuer med lärare och rektorn framgår att betyg har beslutats av den eller de lärare som bedrev undervisningen vid den tidpunkt när betygen beslutades. I de fall där läraren saknade lärarlegitimation har beslut om betyg fattats av både undervisande lärare och av en legitimerad lärare.

Av skolans betygskatalog från höstterminen 2023 och vårtermin 2024 framgår identifieringsuppgifter och signaturer av den eller de som beslutat om betyg samt information om när betyget beslutades.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska betyg sättas i anpassade grundskolans ämnen. Betyg ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. (3 kap. 16 § skollagen)

Av skollagen framgår vidare att betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig

att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn. (3 kap. 16 § skollagen)

Av skolförordningen framgår att beslut om betyg ska dokumenteras på föreskrivet sätt i en betygskatalog. (6 kap. 10 § skolförordningen)

Av Skolverkets föreskrifter om betygskatalog [SKOLFS 2011:123] framgår bland annat att den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur. Om betygskatalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektroniskt. Vidare framgår att en betygskatalog ska innehålla

1. Skolverkets skolenhetskod,
2. skolform,
3. namn på huvudman, skolenhet och den kommun där skolenheten är belägen,
4. namn på eleven och elevens personnummer eller motsvarande,
5. namn och titel på den eller de som har beslutat om betyg,
6. namn på klass eller motsvarande, och i förekommande fall
7. namn på program och studieväg i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan eller namn på nationell profil och utgång i vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan. (7 och 8 §§ SKOLFS 2011:123)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Anna Åhman Lundberg

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Åhman Lundberg

X Christina Thorsélius

Föredragande
Signerat av: Christina Thorsélius